

Nr 64

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa byggnads- och markfrågor inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; given Stockholms slott den 12 mars 1965.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gösta Skoglund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås uppförande av förvaltningsbyggnader i Stockholm dels för överståthållarämbetet inom kvarteret Loen i Nedre Norrmalm, dels för telestyrelsen i Farsta. Vidare begäres bemyndigande att försälja vissa av statens järnvägar, sjöfartsverket samt Göta kanalbolag disponerade markområden.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 12 mars 1965.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler — efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter — *vissa byggnads- och markfrågor inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde* samt anför.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Uppförande av förvaltningsbyggnad i kvarteret Loen i Stockholm

Enligt ett mellan statens markdelegation och delegerade för Stockholms stad den 30 januari 1965 upprättat avtal om vissa markbyten m. m. mellan kronan och staden — vilket avtal genom prop. 1965: 35 underställts riksdagen för godkännande — förvärvar kronan huvuddelen av kvarteret Loen inom Nedre Norrmalm. Ifrågavarande kvarter, som avgränsas av Drottninggatan, Jakobsgatan, Klara Södra Kyrkogata och Karduansmakargatan, avses till den del det omfattas av avtalet bli disponerat för en ämbetsbyggnad åt i första hand överståthållarämbetet. Utöver det förvärvade området, som har en areal av ca 3 600 m², finns i kvarterets östra del fyra tomter, av vilka två är i stadens och två i enskild ägo. Det förutsätts mellan parterna, att kronan senare genom stadens medverkan skall få äganderätten även till denna tomtmark.

Parterna har i avtalet utfäst sig att verka för att den planerade nybyggnaden inom det av kronan förvärvade området kommer till stånd före den 1 november 1968. Senast vid denna tidpunkt skall nämligen enligt ett tidigare med staden träffat markavtal överståthållarämbetet utrymma sina nuvarande ämbetslokaler i kvarteret Skansen vid Beridarebangatan, vilket av kronan genom samma avtal överlåtits till staden.

Inför det förutsedda förvärvet av kvarteret Loen underställde byggnadsstyrelsen med skrivelse den 26 juni 1964 Kungl. Maj:ts prövning förslag

till byggnadsprogram för ett för statliga förvaltningsändamål avsett kontorshus inom kvarteret. Genom beslut den 13 november 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen att på grundval av det framlagda byggnadsprogrammet utföra projektering fram till huvudhandlingar samt att därefter underställa ärendet Kungl. Maj:ts förnyade prövning.

Med skrivelse den 27 januari 1965 har *byggnadsstyrelsen* redovisat det sålunda givna uppdraget genom framläggande av kostnadsberäknade huvudhandlingar för projektet samt hemställt om medel för byggnadsarbetenas igångsättande.

Huvudhandlingarna, som upprättats med hänsyn tagen till föreliggande stadsplaneförslag och de nybyggnadsmöjligheter detta innefattar, avser uppförande av en byggnad i sju våningar jämte källarvåning. Byggnadskroppen förutsätts i gatuplanet få en längd av 90 meter och en bredd av 26,5 meter. Byggnadsvolymen beräknas till 69 300 m³. Våningsplanen ovan mark innefattar enligt huvudhandlingarna ca 10 000 m² rumsyta, 580 m² serviceyta och 3 300 m² kommunikationsyta. I fråga om dispositionen av dessa utrymmen gäller, att bottenvåningen i huvudsak används för butiks- och restaurangändamål. Övriga våningsplan upptas till största delen av överståthållarämbetets administrationslokaler. I viss utsträckning kan utrymmen även förutses komma att stå till förfogande för annat förvaltningsändamål. Vad angår källarvåningen omfattar den ca 930 m² rumsyta avsedd för lager- och förrådsutrymmen etc. samt 1 150 m² trafik-, last- och annan kommunikationsyta. Vidare beräknas där en yta om 450 m² för i det nyssnämnda markavtalet med Stockholms stad förutsedda utrymmen för genomgångstrafik och ledningsdragnings. Sammanfattningsvis konstateras, att den angivna lokalprojekteringen innebär ett fullständigt utnyttjande av den byggnadsrätt, som stadsplaneförslaget medger.

Kostnaderna för byggnadsarbetena beräknas av styrelsen till ca 20 milj. kr. Härtill kommer kostnaderna för de av markförhållandena betingade extra grundläggningsarbetena på byggnadstomten, vilka innefattar vattenlänsning, spontning och pålning etc. och representerar ett medelsbehov av ca 2 milj. kr. Markförhållandena motiverar även grundförstärkning av angränsande fastigheter, främst då vad avser det s. k. Adelcrantzska huset inom det i norr angränsande kvarteret Björnen. Kostnaderna för dessa arbeten, som även anses böra belasta byggnadsanslaget, har uppskattats till ca 1,8 milj. kr. Den sammanlagda investeringsutgiften blir sålunda — räknat i prisläget den 1 juli 1964 — (20,0 + 2,0 + 1,8) 23,8 milj. kr. Härav erfordras under budgetåret 1965/66 8,5 milj. kr., vilket belopp styrelsen föreslår anvisat under särskilt anslag för ändamålet.

I ärendet har efter remiss yttrande avgivits av *statskontoret*, som i princip förklarar sig icke ha något att erinra mot att huvudhandlingarna läggs till grund för den fortsatta projekteringen.

Departementschefen

I ett nyligen mellan statens markdelegation och delegerade för Stockholms stad träffat markavtal, vilket underställts riksdagen för godkännande, har kronan från staden bl. a. förvärvat huvuddelen av kvarteret Loen inom stadsdelen Nedre Norrmalm. Förvärvet av ifrågavarande tomtmark har skett med sikte på att där uppföra en förvaltningsbyggnad, vilken i första hand avses disponerad för att tillgodose överståthållarämbetets behov av nya administrationslokaler. Ämbetet skall sålunda senast den 1 november 1968 ha utrymt de nuvarande lokalerna i kvarteret Skansen vid Beridarebangatan, vilket tidigare med äganderätt överlåtits till staden. I viss utsträckning räknar man med att i kvarteret Loen även kunna tillhandahålla utrymmen för annan statlig förvaltningsverksamhet. Allmänt kan konstateras, att ifrågavarande mark- och byggnadsprojekt ingår som ett led i planerna på att successivt skapa ett större statligt förvaltningscentrum inom Nedre Norrmalm. Vissa av de kringliggande fastigheterna är redan i kronans ägo, och den statliga markdelegationens förhandlingar fortsätter med sikte på ytterligare förvärv inom området.

Den planerade förvaltningsbyggnaden avses få karaktären av ett kontorshus i sju våningar jämte källarplan. Enligt de av byggnadsstyrelsen framlagda huvudhandlingarna för projektet förutsätts bottenvåningen utnyttjad för i huvudsak butiks- och restaurangverksamhet, medan administrationslokalerna skall inrymmas i övriga våningsplan. Våningsytorna beräknas därmedge iordningställande av närmare 450 tjänsterum. Kostnaderna för projektet anges till 23,8 milj. kr. i prisläget den 1 juli 1964.

Vid min prövning av ärendet har jag funnit mig i allt väsentligt kunna godtaga de bedömningar och planlösningar, som ligger till grund för de av byggnadsstyrelsen upprättade huvudhandlingarna. Även de beräknade kostnaderna för projektet får anses acceptabla. Med hänsyn härtill förordar jag, att den ifrågavarande nybyggnaden kommer till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget. Medelsförbrukningen under budgetåret 1965/66 beräknar jag i likhet med styrelsen till 8,5 milj. kr. Jag tillstyrker alltså, att medelsanvisning sker med detta belopp för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av förvaltningsbyggnad i kvarteret Loen i Stockholm* för budgetåret 1965/66 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 8 500 000 kr.

Televerket

[2] Uppförande av förvaltningsbyggnader för telestyrelsen i Farsta

Under senare år har en successiv utbyggnad skett av telestyrelsens anläggningar i Farsta med sikte på att nå en långsiktig lösning av styrelsens lokalproblem. Dessa har blivit alltmer besvärande genom verksamhetens kraftiga expansion och genom regleringen av Nedre Norrmalm, där styrelsen haft huvuddelen av sina lokaler förlagda. Hittills har tre åttavåningshus uppförts i Farsta avsedda främst för olika laboratorie- och utvecklingsenheter inom styrelsens tekniska byrå och radiobyrå, varjämte uppförandet av en fjärde åttavåningsbyggnad kommer att påbörjas inom kort. De utbyggnadsmöjligheter, som de av telestyrelsen disponerade markområdena i Farsta i övrigt inrymmer, avses i huvudsak bli utnyttjade för anordnande av ämbetslokaler åt huvuddelen av den i stadens innerområden allttjämt kvarliggande centrala administrationen, främst då inom kvarteret Fyrmör-saren vid Brunkebergstorg och inom kvarteret Åskslaget vid Malmskillnads-gatan.

Genom beslut den 18 november 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med telestyrelsen och på grundval av ett av de båda myndigheterna upprättat byggnadsprogram utföra projektering fram till huvudhandlingar av ämbetslokaler för telestyrelsen i Farsta samt att därefter underställa ärendet Kungl. Maj:ts förnyade prövning.

Med skrivelse den 10 februari 1965 har *byggnadsstyrelsen* överlämnat i samråd med telestyrelsen upprättade huvudhandlingar för ifrågavarande förvaltningsbyggnader samt redovisat kostnaderna för projektet. Vidare har *telestyrelsen* i skrivelse den 15 februari 1965 hemställt om bemyndigande att för de under budgetåret 1965/66 uppkommande kostnaderna för projektet få taga i anspråk medel av investeringsanslaget Teleanläggningar m. m.

Av huvudhandlingarna framgår att anläggningen avses bli utformad som låghusbebyggelse, där de egentliga administrationslokalerna inrymmes i ett flertal kvadratiska, i vissa fall sammanbyggda husblock med tre våningsplan ovan mark och ett källarplan. Vid övervägande av olika tänkbara planlösningar har byggnadsstyrelsen funnit den sålunda valda vara överlägsen med hänsyn såväl till ekonomi, markutnyttjande, funktion och byggnadstid som till möjligheterna att på ett arkitektoniskt tillfredsställande sätt anpassa anläggningen till den omgivande bebyggelsen.

Totalytan av lokalerna i administrationskomplexet utgör enligt huvudhandlingarna drygt 51 000 m². Härav hänför sig ca 18 000 m² till allmänna kontorslokaler samt 16 000 m² till arkiv, förråd och andra förvaringsutrymmen etc. Återstående ca 17 000 m² avser olika slags service- och kommunika-

tionsutrymmen. I serviceutrymmena ingår bl. a. måltids- och kafélokaler, vilka förläggs till en särskild byggnad. — De lokalresurser, som sålunda ställs till telestyrelsens förfogande, täcker i första hand det beräknade utrymmesbehovet vid tidpunkterna för inflyttningen men innefattar därjämte expansionsutrymme för ett antal år framöver. Det förutsätts därvid, att lokalerna i den utsträckning och under den tid de icke effektivt utnyttjas av telestyrelsen skall kunna upplåtas för annat statligt förvaltningsändamål.

Till ifrågavarande förvaltningsbyggnader — innefattande ca 1 000 tjänsterum — är såsom nämnts avsikten att förlägga centrala administrationsenheter, som f. n. är inrymda främst i kvarteren Fyrmörsaren och Åskslaget inom Nedre Norrmalm men därjämte i ett antal huvudsakligen förhyrda lokaler på olika platser i staden. De enheter det gäller är verksledningen, huvuddelen av drift-, ekonomi- och personalbyråerna, vidare förråds- och försvarsbyråerna samt vissa avdelningar inom radiobyrån och tekniska byrån.

Tidsplanen för projektet siktar till ett färdigställande av anläggningen på sådant sätt och i sådan tid, att successiv inflyttning kan ske med början år 1968, då kvarteret Fyrmörsaren enligt ett med Stockholms stad år 1963 träffat mark- och fastighetsavtal skall evakueras. Inflyttningen förutsätts vara helt genomförd år 1970, då ca 1 400 personer beräknas ha sina arbetsplatser förlagda till komplexet.

Vid uppförandet av byggnaderna avser byggnadsstyrelsen att för första gången i fråga om statliga förvaltningsbyggnader tillämpa en byggmetod, som innebär att för såväl stomme som olika inredningsdetaljer används industriellt förtillverkade byggelement. Användningen av ifrågavarande byggmetod har möjliggjorts genom ett omfattande utrednings- och utvecklingsarbete inom styrelsen, vilket bl. a. avsett en långtgående standardisering och samordning i mätthänseende av olika i sammanhanget aktuella byggkomponenter. Genom att utnyttja erfarenheterna från förevarande projekt skall byggmetoden ytterligare utvecklas med sikte på dess fortsatta och vidgade användning i det statliga byggandet. I byggnadsstyrelsens skrivelse redovisas allmänt de krav på en ökad produktionskapacitet, som därvid kommer att ställas på de industriella tillverkarna av byggkomponenter, och anförs synpunkter på faktorer, som kan tänkas stimulera till en sådan kapacitetsökning.

Kostnadskalkylerna för projektet visar på en totalkostnad om 75,1 milj. kr. i prisläget den 1 juli 1964, därav 60 milj. kr. för själva byggnaderna innefattande projekterings- och byggnadsarbeten, VVS- och elinstallationer etc, samt återstoden eller 15,1 milj. kr. främst för projektering och utförande av olika kulvert- och ledningsanordningar inom området, gatu- och parkeringsanläggningar, vissa bergumsanläggningar samt för en viadukt som över Ågestavägen förbinder det nu ifrågavarande området med det område, där de tidigare för telestyrelsen uppförda byggnaderna är belägna.

Av den angivna totalkostnaden om 75,1 milj. kr. beräknar byggnadssty-

relsen, att 15 milj. kr. kommer att belöpa på budgetåret 1965/66, 22 milj. kr. på 1966/67, 22 milj. kr. på 1967/68 samt återstoden eller drygt 16 milj. kr. på budgetåren därefter. — Telestyrelsen hemställer i anslutning härtill om bemyndigande att budgetåret 1965/66 få ta i anspråk 15 milj. kr. av investeringsanslaget Teleanläggningar m. m. för täckande av de under nämnda budgetår uppkommande kostnaderna.

I ärendet har yttrande avgivits av *statskontoret*, som i allt väsentligt tillstyrkt projektets utförande i enlighet med de framlagda huvudhandlingarna.

Departementschefen

Under senare år har en successiv utbyggnad skett av telestyrelsens anläggningar i Farsta. Utbyggnaden har betingats av angelägenheten att få till stånd en långsiktig och samlad lösning av styrelsens lokalproblem, som blivit alltmer besvärande genom den kraftiga expansionen av verksamheten och en därav framtvungad spridning av denna på lokalenheter i olika delar av Stockholm. Med de tre åttavåningsbyggnader som hittills uppförts i Farsta har det blivit möjligt att där sammanföra vissa laboratorie- och utvecklingsavdelningar inom styrelsens tekniska byrå och radiobyrå. Andra avdelningar inom samma byråer kommer att få sin lokalfråga löst genom en fjärde åttavåningsbyggnad, vars uppförande 1964 års riksdag beslutat. Alltjämt återstår dock behovet av lokaler för den främst inom Nedre Norrmalm kvarvarande centrala administrationen, som under de närmaste åren tvingas evakuera huvudlokalerna inom kvarteren Fyrmörsaren och Åskslaget i nämnda stadsdel.

Byggnadsstyrelsen har nu framlagt kostnadsberäknade huvudhandlingar avseende ett förvaltningsbyggnadskomplex för styrelsens centrala administration i Farsta. Enligt styrelsen bör de ifrågavarande förvaltningslokalerna inrymmas i ett antal kvadratiska trevåningars husblock, vilka uppförs på ett område, som genom Ågestavägen avskiljes från kvarteret Våldö, där telestyrelsens tidigare anläggningar är belägna. Byggnadskomplexet, som avses innefatta ca 1 000 tjänsterum jämte omfattande arkiv-, förråds- och serviceutrymmen, skall enligt planerna färdigställas under åren 1968—1970 med möjlighet till successiv inflyttning från förstnämnda år. Kostnaderna för projektet beräknas i prisläget den 1 juli 1964 till 75,1 milj. kr.

För egen del har jag vid mina överväganden funnit mig i allt väsentligt kunna godtaga en utformning och dimensionering av administrationskomplexet i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag. I fråga om dimensioneringen av kontorsutrymmena gäller såsom nämnts, att komplexet inrymmer ganska betydande reserver. Med hänsyn till lokalernas allmängiltiga karaktär och till de möjligheter, som därigenom föreligger att disponera reserverna för andra statliga förvaltningsändamål, finner jag fördelar vara att vinna därmed. Jag räknar med att minst 200 arbetsplatser skall kunna ställas

till förfogande för tillgodoseende av annat statligt lokalbehov. Vad angår förrådsutrymmena har dessa fått en väsentligt större omfattning än vad som förutsatts i det ursprungliga byggnadsprogrammet. Utöver de ca 8 000 m² som angivits i detta har sålunda ytterligare ca 8 000 m² upptagits i huvudhandlingarna. Av denna sistnämnda tillkommande yta synes endast ca 2 500 m² böra godtagas. Vidare innefattar huvudhandlingarna ett specialskyddsrum, som är avsett för förvaring i ett krigs- eller beredskapsläge av dyrbar och svårersätlig tele- och radioteknisk utrustning och som är kostnadsberäknat till 3,3 milj. kr. Till utförande av nämnda skyddsrum bör ställning icke nu tagas. Härvidlag bör en utredning ske, som närmare belyser behovet av skyddsrum och de krav på ett sådant som ifrågavarande utrustning ställer. Även i fråga om den i huvudhandlingarna förutsatta viadukten över Ågestavägen mellan tomten där administrationskomplexet avses förlagt och den s. k. laboratoriehustomten — vilken viadukt kostnadsberäknats till 1,7 milj. kr. — bör ytterligare utredning ske. Vid denna bör — mot bakgrund av en närmare precisering av kommunikationsbehovet mellan de båda tomterna — möjligheterna till en enklare och mindre kostnadskrävande utformning av ifrågavarande passage ingående övervägas.

Totalkostnaden för administrationskomplexet har av byggnadsstyrelsen angivits till 75,1 milj. kr. i prisläget den 1 juli 1964. Av vad jag anfört i det föregående följer att angivna kostnadsram i första hand bör nedräknas med hänsyn till de reducerade förrådsytorna eller med ca 2,5 milj. kr. Därutöver bör — i avvaktan på resultatet av nyssnämnda båda utredningar — kostnaderna för det berörda skyddsrummet och för viadukten frånräknas innebärande en ytterligare minskning med tillhoppa ca 5 milj. kr. Vid sådant förhållande skulle den av mig godtagna totalkostnaden bli avrundat 67,5 milj. kr. Medelförbrukningen för budgetåret 1965/66 beräknar jag i likhet med byggnadsstyrelsen till 15 milj. kr., vilket belopp bör belasta investeringsanslaget Teleanläggningar m. m. Det synes mig icke erforderligt att i anledning härav hos riksdagen begära någon ökning av detta anslag. Där emot torde den för televerket i årets statsverksproposition beräknade investeringsramen för nästkommande budgetår böra vidgas med det angivna beloppet.

Slutligen vill jag i sammanhanget erinra om det särskilda intresse, som förevarande projekt har med hänsyn till den byggmetod som avses tillämpad. Avsikten är sålunda att i anslutning till ett inom byggnadsstyrelsen bedrivet utrednings- och utvecklingsarbete pröva en byggmetod, som innebär användning i stor utsträckning av industriellt förtillverkade byggelement. På denna väg bedömes på sikt väsentliga rationaliseringsvinster och besparingar kunna göras. Med hänsyn härtill är det givetvis av stor vikt, att projektet noga följes upp och att erfarenheterna effektivt utnyttjas för en vidareutveckling av metoden och för en närmare bestämning av de industriella förutsättningarna för dess användning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att förvaltningsbyggnader må uppföras för televerket i Farsta i enlighet med vad jag föreslagit i det föregående.

Statens järnvägar

[3] Försäljning av viss mark i Uppsala

Järnvägsstyrelsen (skr. 9/12 1964) har för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett mellan styrelsen och Mjölkc centralen, Lantmännens mjölkförsäljningsförening u. p. a., Stockholm, den 1 och den 9 december 1964 ingånget köpeavtal, enligt vilket styrelsen — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — för en köpeskilling av 320 000 kr. till föreningen överlåter två markområden i Uppsala, belägna invid spårområdet nära centralstationen där. Överlåtelsen gäller dels tomten nr 10 i kvarteret Thor om 926 m², dels en del av den angränsande stadsägan nr 336, vilken del — utgörande 1 128 m² — i samband med ändrad tomtindelning avses sammanlagd med nämnda tomt nr 10. Områdena skall disponeras för utvidgning av Mjölkc centralens anläggningar på platsen. Beträffande den närmare innebörden av avtalet torde få hänvisas till handlingarna.

Av järnvägsstyrelsens skrivelse framgår att i försäljningen ingår en på tomten nr 10 uppförd banvaktstuga ävensom ett på samma tomt anlagt vattentorn. Detta skall genom Mjölkc centralens försorg och på dess bekostnad ersättas med tryckledning från centralens vattencistern till statens järnvägars vattenledningssystem på bangårdsområdet. — Markområdena är icke taxerade. Enligt utlåtande av stadsingenjören i Uppsala kan emellertid deras värde icke anses överstiga köpeskillingen om 320 000 kr.

Byggnadsstyrelsen har i avgivet yttrande förklarat, att det icke finns behov av ifrågavarande markområde för något statligt ändamål. Med hänsyn härtill och då köpeskillingen anses godtagbar har styrelsen icke något att erinra mot att försäljningen kommer till stånd.

Departementschefen

Jag tillstyrker den av järnvägsstyrelsen föreslagna försäljningen och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av järnvägsstyrelsen ingångna avtalet avseende försäljning av tomten nr 10 i kvarteret Thor och ett område av stadsägan nr 336 i Uppsala.

[4] Försäljning av viss mark i Karlstad

Järnvägsstyrelsen (skr. 27/11 1964) har för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett mellan styrelsen och Byggnadsaktiebolaget L. E. Lundberg Norrköping, den 17 och den 27 november 1964 ingånget köpeavtal, enligt vilket styrelsen — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — för en köpeskillning av 400 000 kronor till bolaget överlåter tomten nr 1 i kvarteret Karlsvik i Karlstad. Beträffande den närmare innebörden av avtalet torde få hänvisas till handlingarna.

Av järnvägsstyrelsens skrivelse framgår att ifrågavarande tomt har en areal av 2 284 m² och att på densamma finns ett äldre bostadshus i tegel om fyra våningar, vilket ingår i försäljningen. Huset, som är uppfört omkring år 1912 och är omodernt — centralvärme och varmvatten saknas — har en sammanlagd våningsyta av 4 769 m² samt inrymmer 59 en- och tvårumslägenheter. Hyrorna för dessa uppgick år 1963 till 49 500 kr. och motsvarande driftkostnader till 34 500 kr. Fastigheten har ett taxeringsvärde på 375 000 kr., varav 160 000 kr. avser marken. För tomten gäller byggnadsförbud i avvaktan på ändring av gällande stadsplan. Fastigheten har tidigare utbudits till försäljning, men först nu har ett godtagbart anbud kunnat erhållas.

Byggnadsstyrelsen har i avgivet yttrande förklarat, att det icke finns något statligt behov av ifrågavarande fastighet.

Bostadsstyrelsen, som i ärendet hört länsbostadsnämnden i Värmlands län, har icke funnit köpeskillningen påtagligt avvika från ortens pris på liknande fastigheter. Med hänsyn till vad som i övrigt upplysts i ärendet vill styrelsen icke motsätta sig att försäljningen kommer till stånd.

Departementschefen

Jag tillstyrker den av järnvägsstyrelsen föreslagna försäljningen och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av järnvägsstyrelsen ingångna avtalet avseende försäljning av tomten nr 1 i kvarteret Karlsvik i Karlstad.

[5] Vissa markbyten med Gävle stad

Järnvägsstyrelsen (skr. 2/12 1964) har för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett mellan styrelsen och Gävle stad den 25 november och den 2 december 1964 — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — ingånget avtal, vilket avser byte av vissa markområden i staden.

Enligt avtalet skall järnvägsstyrelsen till staden överlåta cirka 30 fastigheter och fastighetsdelar inom Gävle stad med en sammanlagd areal av ca 24 870 m². Det är närmast fråga om vissa fastigheter i stadsdelen Öster, vi-

dare ett område söder om järnvägen vid Lilla Esplanadgatan samt viss mark väster om järnvägen i Lexvall. En del äldre, statens järnvägar tillhöriga byggnader finns på områden, vilka staden avser att sanera i samband med en planerad trafikreglering. Gävle stad överlåter för sin del till järnvägsstyrelsen 14 obebyggda fastigheter och fastighetsdelar med en sammanlagd areal av ca 79 740 m². Dessa är i huvudsak belägna i anslutning till spårområdet på Näringen och norr därom. Den av styrelsen överlåtna marken har värderats till 470 745 kr. och den av staden överlåtna till 470 780 kr. Då det som vardera parten avstår och förvärvar i stort sett väger lika, skall enligt avtalet någon mellanavgift icke erläggas.

Stadsfullmäktige i Gävle har den 30 november 1964 godkänt avtalet. Beslutet har vunnit laga kraft.

Byggnadsstyrelsen har i avgivet yttrande förklarat sig icke ha något att erinra mot ifrågavarande markbyte.

Departementschefen

Jag tillstyrker det av järnvägsstyrelsen föreslagna markbytet och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av järnvägsstyrelsen ingångna avtalet avseende överlåtelse och förvärv av vissa områden i Gävle.

Sjöfartsverket

[6] **Försäljning av den vid Grönhögen på Öland belägna statliga fiskehamnen jämte tillhörande hamnområde**

Sjöfartsstyrelsen (skr. 15/1 1965) har för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett mellan styrelsen och Ottenby kommun på Öland den 8 och den 15 januari 1965 ingånget köpeavtal, enligt vilket styrelsen — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — för en köpeskilling av 200 000 kr. till kommunen överlåter den inom kommunen belägna statens fiskehamn vid Grönhögen med tillhörande hamnområde. Överlåtelsen omfattar fastigheterna Grönhögens hamn 1¹ och Grönhögen 1¹ med undantag av vissa närmare angivna områden samt fastigheterna Ventlinge 2⁷, 5⁸ och 5⁹, allt i Ventlinge socken.

Fiskehamnen är belägen på Ölands västra kust ca 8 kilometer från öns södra udde och har byggts under åren 1919—1922 som stödhamn för det då omfattande fisket i södra Kalmarsund. Anläggningskostnaderna har uppgått till närmare 1,3 milj. kr. och kostnaderna för senare utförda utbyggnads- och förbättringsarbeten till ca 300 000 kr. Hamnen utgörs i stort sett av två vågbrytare, som omsluter en större hamnbassäng i vilken finns en

130 meter lång landkaj och en 70 meter lång lastpir samt en mindre bassäng för fiskebåtar. Hamnen saknar numera nästan helt betydelse för fisket, och den har sin huvudsakliga användning som utskeppningsplats för Ölands Ytong AB. Dess standard och kapacitet är emellertid i dagens läge otillräcklig för att svara mot de krav, som bolaget ställer. En fördjupning och utvidgning av hamnen och infartsleden till denna är nödvändig för att medge tillträde för tonnage av den storleksordning, som bolagets frakter motiverar.

Då hamnen förlorat sin karaktär av fiskehamn, har skäl icke längre ansetts föreligga att driva den i statlig regi. I enlighet med vad som uttalats i prop. 1964: 1 (bil. 8 s. 109, SU 6, rskr 6) har förhandlingar därför förts med kommunen och bolaget om hamnens fortsatta disposition, och dessa förhandlingar har lett till det förenämnda avtalet om försäljning av hamnen till kommunen.

I avtalet har förutsatts att kommunen i anslutning till den planerade uppbyggnaden av hamnen skall på närmare angivna villkor erhålla statsbidrag med 2/3 av den till 455 000 kr. beräknade kostnaden för fördjupning av hamnbassängen samt med 90 % av den till 145 000 kr. beräknade kostnaden för fördjupning av infartsleden till hamnen, dock med tillhoppa högst 433 000 kr.

Domänstyrelsen, Kammarkollegiet och länsstyrelsen i Kalmar län har i yttranden till sjöfartsstyrelsen förklarat sig icke ha något att erinra mot avtalet och de däri intagna försäljningsvillkoren.

Departementschefen

Jag tillstyrker den av sjöfartsstyrelsen föreslagna försäljningen och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av sjöfartsstyrelsen ingångna avtalet avseende försäljning av den vid Grönhögen på Öland belägna statliga fiskehamnen jämte tillhörande hamnområde.

Göta kanalbolag

[7] Försäljning av viss av Göta kanalbolag disponerad mark i Aska kommun i Östergötland

Göta kanalbolag (skr. 20/7 1964) har för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett mellan bolaget och Motala stad den 25 maj och den 20 juli 1964 upprättat köpekontrakt, enligt vilket bolaget — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — för en köpeskilling av 2,6 milj. kr. till staden överlåter kronoparken Fålehagen 1^a i Västra Stenby socken, Aska kommun. Av handlingarna i ärendet framgår följande.

Fastigheten uppläts genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 mars 1815 på närmare i beslutet angivna villkor till Göta kanalbolag för att disponeras i anslutning till driften av kanalverket. I sammanhanget föreskrevs bl. a. att fastigheten icke fick försäljas utan tillstånd av Kungl. Maj:t. — Fastigheten, som omfattar 103,1 hektar varav 87,8 hektar skogsmark, är belägen omedelbart sydväst om Motala stad. På fastigheten finns ett mindre jordbruk. Bebyggelsen utgöres av två boningshus och en ladugård. Byggnaderna är i förhållandevis gott skick.

Bolaget meddelar, att Motala stad vill förvärva fastigheten för att tillgodose stadens behov av ytterligare mark för olika bebyggelseändamål. I anslutning härtill erinras om att den del av Västra Stenby socken, inom vilken fastigheten är belägen, skall ingå i ett kommunblock med Motala stad som centralort.

Fastighetens taxeringsvärde är 230 300 kr., varav 69 500 kr. utgör jordbruksvärde och 160 800 kr. skogsvärde. Vid en värdering utförd av särskilda av bolaget och staden gemensamt utsedda sakkunniga har fastighetens värde angetts till 2 147 000 kr. Skogsvärdet har i sammanhanget bestämts till 554 000 kr. Då till utgångspunkt för sistnämnda uppskattning tagits 1954 års skogstaxering, har i särskild ordning en ny bedömning gjorts av skogen, som därvid åsatts ett värde av ca 680 000 kr. Med hänsyn till fastighetens karaktär av exploateringsfastighet har något särskilt värde icke åsatts byggnaderna.

I fråga om dispositionen av den överenskomna köpeskillingen har bolaget framhållit, att viss del av fastighetens nuvarande virkesförråd om ca 17 600 m³ sk är att betrakta som ackumulerad avkastning av skogen, som bolaget icke uttagit och som det därför enligt donationsbestämmelserna är berättigat att tillgodogöra sig för driften av kanalverket. Värdet av ifrågavarande del av virkesförrådet har bolaget uppskattat till 424 000 kr. Bolaget har vidare framhållit angelägenheten av att en mekanisering av kanalverkets slussportar kommer till stånd. Kostnaderna härför har bolaget beräknat till ca 1 milj. kr. Ett häremot svarande belopp bör av köpeskillingen få avsättas till en förnyelsefond att användas till sådana ändringsarbeten vid kanalanläggningen, som är av grundförbättringsnatur. För det belopp som härefter återstår eller ca 1,2 milj. kr. bör enligt bolaget en annan likvärdig skogsfastighet förvärfvas inom Östergötlands, Skaraborgs eller Örebro län. Denna fastighet bör få disponeras av bolaget på samma villkor som gällt för Fålehagen.

Stadsfullmäktige i Motala stad har genom beslut den 17 juni 1964 godkänt avtalet, vilket beslut vunnit laga kraft.

Kammarkollegiet och länsstyrelsen i Östergötlands län tillstyrker försäljningen och den av bolaget föreslagna dispositionen av köpeskillingen. *Bostadsstyrelsen* har — efter hörande av länsbostadsnämnden i Östergötlands

län — anført, att ett skäligt värde på den ifrågavarande marken torde vara 1 880 000 kr., vilket motsvarar 1: 85 kr. per m² råmark. Vilket värde som bör åsättas den växande skogen på fastigheten undandrar sig emellertid bostadsstyrelsens bedömning. Med hänsyn härtill kan styrelsen icke heller uttala sig om skäligheten av den sammanlagda köpeskillingen. — *Domänstyrelsen*, som tillstyrker försäljningen, framhåller — med reservation för det bristfälliga underlaget för en bedömning — att värdet på den växande skogen kan anses ligga mellan 600 000 och 650 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till Motala stads behov av ifrågavarande mark för bebyggelseändamål och då en överlåtelse av fastigheten icke innebär några olägenheter för bolagets verksamhet bör en försäljning på angivna villkor kunna medges. I fråga om dispositionen av köpeskillingen — där någon anledning till erinran mot bolagets förslag i och för sig icke synes föreligga — bör Kungl. Maj:t äga meddela närmare föreskrifter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av Göta kanalbolag ingångna avtalet avseende försäljning av kronoparken Fålehagen 1¹ i Aska kommun i Östergötland.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C.-E. Brändström